

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudcem Mgr. Ing. Petrem Šuránkem ve věci

žalobce: **R. D., narozen X,**
bytem V Z., P.,
zastoupeného advokátkou JUDr. Pavlínou Zíkovou,
sídlem Sazovická 20, 155 21 Praha 5,

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,**
sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 8. 2017, č. j. 870 128 0192/315-JJ,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 4. 8. 2017, č. j. 870 128 0192/315-JJ, a ze dne 13. 4. 2017, č. j. R-13.4.2017-427/870 128 0192/223-121490, se zrušují a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná je povinna do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku zaplatit žalobci k rukám jeho zástupkyně, JUDr. Pavlíně Zíkové, na náhradu nákladů řízení částku 3 900 Kč.

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) odeslanou dne 19. 9. 2017 domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalované (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým byly dle § 90 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů zamítnuty námitky žalobce a potvrzeno rozhodnutí žalované ze dne 13. 4. 2017, č. j. R-13.4.2017-427/870 128 0192/223-121490 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňovým rozhodnutím uložila žalovaná podle ustanovení § 118a odst. 1 zákona

- č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 183/2017 Sb. (dále jen „zákon o organizaci sociálního zabezpečení“) žalobci povinnost vrátit přeplatek na sirotčím důchodu ve výši 15 024 Kč za období od 14. 6. do 31. 8. 2012.
2. Žalobce namítá, že nejsou naplněny podmínky pro vrácení přeplatku dle ustanovení § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení, poněvadž žalobce splnil veškeré zákonné povinnosti spočívající zejména ve sdělování veškerých relevantních skutečností žalované v průběhu správního řízení. Na základě toho, že žalovaná nejprve vydala rozhodnutí o vrácení části přeplatku, kterému žalobce bezodkladně vyhověl, avšak následně vydala rozhodnutí nové, na jehož základě byly žalobci dané výplaty znovu obnoveny, lze mít dle žalobce důvodně za to, že přijal výplaty sirotčího důchodu v dobré víře. Pochybení žalované spočívající v údajné technické závadě, na jejímž základě bylo vydáno rozhodnutí se špatným datem obnovení výplaty sirotčího důchodu, navíc nemůže jít k tíži žalobce.
  3. Žalobce odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) ze dne 26. 5. 2010, č. j. 3 Ads 35/2010 – 34, podle nějž pro vznik odpovědnosti za přeplatek na důchodu musí být splněna alespoň jedna z alternativních skutkových podmínek, a to „*nesplnění uložené povinnosti*“, „*přijetí důchodu či jeho části při vědomí jeho neoprávněného vyplacení*“ nebo „*jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku*“. Podle žalobce může být vědomost příjemce důchodové dávky o tom, že je daná dávka vyplacena neoprávněně, dovozena například za situace, kdy je vada výměry zřetelná na první pohled a rozeznatelná i běžným adresátem. Tyto případy však neodpovídají situaci, za které on sám přijal sirotčí důchod.
  4. Žalobce poukazuje i na presumpci správnosti pravomocných správních aktů, podle které se považuje správní akt za zákonný a správný, dokud není autoritativně zrušen. Žalobce má za to, že nelze pochybení žalované klást k tíži žalobce a v této souvislosti ještě odkázal na rozsudek NSS ze dne 18. 6. 2014, č. j. 8 Ads 17/2014 – 33, publikovaný pod č. 3081/2014 Sb. NSS.
  5. Žalovaná ve vyjádření nejprve shrnula události v průběhu rozhodného období, v němž podle ní došlo vlivem technické závady k neoprávněnému vyplacení sirotčího důchodu. Žalovaná na základě žalobcova oznámení o přerušení studia od 18. 5. 2012 vydala rozhodnutí, jímž žalobci odejmula sirotčí důchod a zároveň ho vyzvala k vrácení přeplatku v hodnotě 5 853 Kč, čemuž žalobce řádně vyhověl. Následně na základě žalobcovy žádosti a po doložení potvrzení o studiu k 1. 9. 2012 žalovaná vydala rozhodnutí, jímž obnovila výplatu sirotčího důchodu, avšak vlivem technické chyby obnovila výplatu již od 14. 6. 2012, nikoli až od 14. 9. 2012, odkdy žalobci řádně výplata sirotčího důchodu náležela. K tomuto rozhodnutí bylo žalobci doručeno i oznámení, ve kterém byl žalobce informován, že mu bude prostřednictvím poštovní poukázky zpětně vyplacena částka 23 412 Kč na dávkách sirotčího důchodu za období od 14. 6. 2012 do 13. 10. 2012.
  6. Podle žalované má příjemce důchodu povinnost nepřijmout, resp. bezodkladně vrátit důchod, o němž musel z okolností předpokládat, že mu nenáleží. Žalobce tuto zákonnou povinnost nesplnil, ačkoliv vzhledem ke svým osobním poměrům a okolnostem případu musel vědět, že mu vyplacený důchod nenáleží. Dle žalované nezachoval žalobce potřebnou míru opatrnosti, protože bez racionálního důvodu vyvozoval, že si sirotčí důchod může ponechat, byť splnil ohlašovací povinnost a žalované včas nahlásil, že v době od 14. 6. 2012 do 31. 8. 2012 přerušil studium a nebyl

nezaopatřeným dítětem. V tomto kontextu odkazuje žalovaná na rozsudek NSS ze dne 15. 9. 2016, č. j. 9 Ads 251/2015 – 24, též jako č. 6346/2016 NSS, ve kterém šlo dle žalované o obdobný případ, ve kterém poživatelka vdovského a sirotčího důchodu, byť splnila ohlašovací povinnost, bez racionálního důvodu rovněž vyvozovala, že si vdovský důchod může ponechat, ačkoli její syn přestal být nezaopatřeným dítětem a vdovský důchod byl s nárokem na sirotčí důchod svázán.

7. Žalobce v replice odmítl, že by se na jeho případ dal aplikovat rozsudek NSS ze dne 15. 9. 2016, č. j. 9 Ads 251/2015 – 24, neboť v daném případě poživatelka vdovského a sirotčího důchodu nesplnila svou oznamovací povinnost, kdežto žalobce svou oznamovací povinnost nezanedbal. Pro posouzení podmínky zavinění je třeba si podle žalobce položit otázku, zda příjemce důchodu musel z okolností předpokládat, že mu byl důchod vyplacen neoprávněně, tj. zda s ohledem na prokázané skutečnosti měl nebo mohl předpokládat, že způsobí škodlivý následek. A v tomto kontextu žalobce upozorňuje na rozsudek NSS ze dne 1. 4. 2015, č. j. 6 Ads 287/2014 – 19, č. 3232/2015 Sb. NSS, z něž vyplývá, že k prokázání splnění podmínky zavinění nepostačí odkázat jen na zásadu „*neznalost zákona neomlouvá*“. Podle žalobce nestačí dovodit, že si měl příjemce důchodu nastudovat příslušnou právní úpravu a měl z ní zjistit, že mu byl důchod přiznán chybně. Tuto argumentaci odmítl i veřejný ochránce práv a taktéž NSS v rozsudku ze dne 18. 6. 2014, č. j. 8 Ads 17/2014 – 33, č. 3081/2014 Sb. NSS.
8. Předložený správní spis odpovídá tvrzením žalobce i žalované. Ze spisu vyplývá, že matka žalobce zaslala dne 28. 5. 2012 žalované sdělení PB – Vyšší odborné školy a Střední školy managementu, s.r.o., o vyhovění žádosti žalobce o přerušení jeho studia k 18. 5. 2012 s maximální délkou přerušení studia dva roky. V poučení tohoto sdělení byl žalobce upozorněn na jeho ohlašovací povinnost, která mu vzniká v případě, že jsou mu vypláceny sociální dávky či dávky zdravotního nebo sociálního zabezpečení, s tím, že po dobu přerušení stát tyto dávky nehradí. Současně matka žalobce přiložila i sdělení téže školy o tom, že bylo vyhověno žádosti žalobce o opakování 3. ročníku od 1. 9. 2012. Na základě těchto dokladů žalovaná rozhodnutím I ze dne 21. 6. 2012 žalobci odňala výplatu sirotčího důchodu ode dne 24. 7. 2012. V odůvodnění tohoto rozhodnutí je citována právní úprava podmínek, za nichž vzniká nárok na výplatu sirotčího důchodu, konkrétně text ustanovení § 20 odst. 3, 4 a 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2010 (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) a v návaznosti na to žalovaná konstatovala: „*Vzhledem k tomu, že účastník řízení dne 18. 5. 2012 ukončil soustavnou přípravu na budoucí povolání a protože nebylo prokázáno, že účastník řízení nadále splňuje některou z podmínek nezaopatřenosti (ust. § 20 odst. 3 nebo odst. 4 zdp), nárok na sirotčí důchod dnem 13. 6. 2012 zanikl. Proto bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku.*“ Současně bylo žalovanou vydáno i rozhodnutí II, kterým byla žalobci uložena povinnost vrátit přeplatek na sirotčím důchodu za dobu od 14. 6. 2012 do 13. 7. 2012 ve výši 5 853 Kč. Součástí spisu je i interní oznámení o splacení pohledávky uvedené v rozhodnutí II dne 4. 7. 2012, ze kterého je zřejmé, že žalobce řádně a včas částku 5 853 Kč žalované vrátil.
9. Na základě žádosti matky žalobce ze dne 4. 9. 2012 o obnovení vyplácení sirotčího a vdovského důchodu bylo dne 9. 10. 2012 vydáno rozhodnutí, jímž byla žalobci obnovena výplata sirotčího důchodu ve výši 5 853 Kč, a to od 14. 6. 2012 (namísto od 1. 9. 2012 – *pozn. soudu*) a jež bylo odůvodněno tím, že žalobce „*nadále splňuje podmínku nezaopatřenosti.*“ Žalobci bylo také adresováno oznámení o vyúčtování důchodu ze dne 27. 9. 2012, v němž byl informován o tom, že vyúčtování jeho důchodu za období od

14. 6. 2012 do 13. 10. 2012 v částce 23 412 Kč mu bude poukázáno poštovní poukázkou. Z interního dokladu žalované o výpočtu doplatku důchodu přitom vyplývá, že tato částka je právě čtyřnásobkem měsíční dávky sirotčího důchodu.
10. Dne 10. 12. 2012 žalovaná obdržela oznámení matky žalobce o tom, že v tento den žalobce ukončil studium. V návaznosti na to pak žalovaná dne 15. 3. 2013 (poté, co ověřila, že žalobce nepřevzal výplatu dávky za leden 2013) rozhodla o tom, že se žalobci od 14. 12. 2012 sirotčí důchod odnímá.
11. Prvostupňovým rozhodnutím ze dne 13. 4. 2017 (poté co neoprávněné vyplacení sirotčího důchodu žalovaná zjistila v souvislosti s řízením o žádosti matky žalobce o obnovu výplaty vdovského důchodu) žalovaná žalobci uložila povinnost vrátit ve lhůtě 8 dnů od právní moci rozhodnutí přeplatek na dávce důchodového pojištění ve výši 15 024 Kč, který vznikl na sirotčím důchodu za období od 14. 6. 2012 do 31. 8. 2012. V odůvodnění žalovaná uvedla, že žalobce je za přeplatek odpovědný proto, že jeho vznik zavinil přijetím vyplacené dávky, ačkoliv v uvedené době nebyl nezaopatřeným dítětem, neboť nestudoval. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce námitky, ve kterých zástupkyně žalobce upozorňovala na nesplnění podmínek pro vrácení přeplatku na sirotčím důchodu v ustanovení § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení, a to z důvodu, že žalobce splnil všechny zákonné povinnosti vztahující se k nároku na výplatu sirotčího důchodu a že s ohledem na předchozí rozhodnutí žalované o přiznání, odnětí a opětovném přiznání sirotčího důchodu dávku přijal v dobré víře. Dále žalobce namítal, že viníkem přeplatku je žalovaná a její pochybení nemůže být přičítáno k jeho tíži.
12. Napadeným rozhodnutím ze dne 4. 8. 2017 žalovaná námitky zamítla a prvostupňové rozhodnutí potvrdila. V odůvodnění zdůraznila, že v dotčeném období nesplňoval žalobce zákonné podmínky, na jejichž základě by byl oprávněn pobírat sirotčí důchod, a že byl o podmínkách nároku na důchod a jeho výplatu řádně informován, například v jejích rozhodnutích ze dne 21. 6. 2012 o odnětí důchodu a o uložení povinnosti vrátit přeplatek. Žalovaná také poukázala na poučení obsažené v oznámení, jímž byl žalobce informován o schválení jeho žádosti o přerušení studia, prostřednictvím kterého se žalobce seznámil s ustanovením školského zákona stanovícím, že v době přerušení studia není studentem. Dle žalované tak byly naplněny podmínky § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení pro uplatnění nároku na vrácení neoprávněně vyplacené částky na sirotčím důchodu, protože žalobce zavinil vznik přeplatku tím, že přijal splátku důchodu, ačkoli vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům měl a mohl předpokládat, že splátky důchodu za období, v němž přerušil soustavnou přípravu na budoucí povolání, mu nenáleží. Žalovaná poukázala též na judikaturu NSS, podle níž ani její liknavý přístup nemohl založit žalobci legitimní očekávání, že splátky sirotčího důchodu pobíral po právu, neboť z hlediska tohoto prodlení je relevantní pouze pětiletá prekluzivní lhůta stanovená v § 118a odst. 5 zákona o organizaci sociálního zabezpečení. Napadené rozhodnutí bylo doručeno zástupkyni žalobce dne 7. 8. 2017.
13. Soud ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou a splňuje všechny formální požadavky na ni kladné. Jde tedy o žalobu projednatelnou.
14. Soud vycházel při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), přičemž napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.). Vady, k nimž by byl povinen přihlídnout z moci úřední, soud neshledal.

15. Klíčovým pro posouzení oprávněnosti jednání žalované ohledně uplatnění nároku na vrácení části neoprávněně vyplaceného sirotčího důchodu je výklad § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení, který stanoví: *„Jestliže důchod byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky.“*
16. Jak vyložil již NSS v rozsudku ze dne 26. 5. 2010, č. j. 3 Ads 35/2010 – 54, *„[s]chéma tohoto odpovědnostního vztahu je tvořeno alternativními skutkovými podmínkami, z nichž alespoň jedna musí být splněna pro vznik odpovědnosti za přeplatek na důchodu (tj. „nesplnění uložené povinnosti“, „přijetí důchodu či jeho části při vědomí jeho neoprávněného vyplacení“, „jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku“). Ačkoliv citované ustanovení zde výslovně neužívá pojem „zavinění“ ani výslovně nehovoří o žádné z jeho forem (tj. úmyslu či nedbalosti), je z jeho jazykového a logicko-systematického výkladu jednoznačně patrné, že odpovědnost oprávněné osoby, příjemce dávky, je tzv. subjektivní odpovědností. (...) V daném případě se tedy jedná o odpovědnostní vztah, jehož prvky jsou 1) protiprávní jednání příjemce důchodu spočívající v porušení některé z jeho zákonných povinností; 2) škodlivý následek; 3) kauzální nexus mezi jednáním příjemce důchodu a škodlivým následkem a konečně 4) zavinění jako psychický vztah příjemce důchodu ke vzniku přeplatku.“* V citovaném rozsudku se NSS zabývá otázkou zavinění a dochází k závěru, že pro naplnění podmínek § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení postačí i zavinění v nedbalostní formě. Zároveň z dikce zákona není zřejmé, která strana, zda příjemce či plátce důchodu, je povinna zavinění prokázat, avšak s ohledem na to, že řízení o povinnosti vrátit vzniklý přeplatek zahajuje plátce důchodu a že citované ustanovení zákona o organizaci sociálního zabezpečení neupravuje exkulpací příjemce důchodu, dovozuje NSS v této souvislosti povinnost plátce prokázat i zavinění příjemce důchodu na vzniku neoprávněného přeplatku.
17. U prvé skutkové podmínky *„nesplnění uložené povinnosti“* soudy již v minulosti vyložily, že se jedná o tzv. objektivní odpovědnost pachatele. Oproti tomu u druhé *„přijetí důchodu či jeho části při vědomí jeho neoprávněného vyplacení“* a třetí skutkové podmínky *„jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku“* se jedná o subjektivní odpovědnost příjemce důchodu. Je tak v souladu s výše uvedeným výkladem NSS za všech okolností na plátcí důchodu, aby prokázal v souvislosti s naplněním druhé a třetí skutkové podmínky § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení, že příjemce důchodu musel za daných okolností předpokládat, že byl důchod vyplacen neoprávněně, přičemž si plátce důchodu nemůže při prokazování subjektivní odpovědnosti za zavinění vystačit pouze s obecnou argumentací, že „neznalost zákona neomlouvá“. NSS tak např. ve svém rozsudku ze dne 1. 4. 2015, č. j. 6 Ads 287/2014 – 19, č. 3232/2015 Sb. NSS, uvádí, že *„[n]estačí tedy dovodit, že stěžovatelka si měla nastudovat příslušnou právní úpravu a z ní měla zjistit, že důchod jí byl přiznán chybně. (...) Musely by přistoupit konkrétní okolnosti, stěžovatelce zřejmé, z nichž by průměrně rozumný člověk jednající s běžnou péčí či opatrností mohl vyvodit, že mu byl důchod přiznán neprávem, tedy v důsledku pochybení správního orgánu. Nedostatek obezřetnosti při přijetí částky vdovského důchodu, kterou jí svým rozhodnutím přiznala sama žalovaná, ale nelze spatřovat jen v tom, že stěžovatelka nezačala aktivně ověřovat správnost rozhodnutí“*

ústředního orgánu státní správy jen proto, že na jeho místních pobočkách ji předtím řadoví zaměstnanci informovali o jejím nároku odlišně. Stěžovatelka mohla důvodně předpokládat, že na ústředí žalované pracují zaměstnanci kvalifikovanější, kteří navíc její žádost hodnotili za účelem vydání závazného rozhodnutí a nikoliv v rámci pouhé ústní konzultace před podáním žádosti.“ Ve světle této judikatury tak není možné, aby plátce důchodu spatřoval pro naplnění druhé skutkové podmínky § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení zavinění příjemce důchodu v nedbalosti spočívající v neznalosti zákona, resp. v nenastudování si zákonných podmínek pro oprávněnost výplaty daného důchodu, ale plátce důchodu musí zjišťovat a případně prokázat, že příjemce důchodu nezachoval potřebnou míru opatrnosti, aby mohl důvodně předpokládat, že se jedná o oprávněnou výplatu důchodu.

18. Pakliže žalobce ve své žalobě uvádí, že nejsou naplněny podmínky ustanovení § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení, protože splnil veškeré zákonné povinnosti, tj. sděloval žalované řádně a včas veškeré relevantní skutečnosti, není tím ještě vyvráceno naplnění podmínek zmíněného ustanovení. V případě pravdivosti tohoto tvrzení by totiž byla vyvrácena toliko podmínka první spočívající v neplnění uložených povinností. Žalovaná však v napadeném rozhodnutí vychází z toho, že žalobce naplnil druhou z alternativních podmínek, tj. že žalobce přijal důchod při vědomí jeho neoprávněného vyplacení.
19. Žalobce v tomto směru namítá, že nemohl v žádném případě za daných okolností předpokládat, že jde o neoprávněnou výplatu důchodu. Poukazuje na dvě vzájemně rozporná rozhodnutí, která se týkají rozhodného období, ve kterém byl žalobce nejprve vyzván k vrácení části neoprávněně vyplaceného sirotčího důchodu a následně mu byla výplata sirotčího důchodu zase obnovena a zpětně doplacena i za období mezi 14. 6. – 31. 8. 2012. Žalobce ctí presumpci správnosti správních aktů a dle jeho tvrzení mu nebylo ze zasláných rozhodnutí a oznámení zřejmé, že by se mohlo jednat o neoprávněně vyplacený důchod, jako by tomu bylo například v případě zaslání na první pohled nepřiměřeně vysoké, a běžnému adresátovi tak rozeznatelné výměry.
20. Z vyjádření žalované je v první řadě zřejmé, že netvrdí, že by k neoprávněnému vyplacení sirotčího důchodu došlo vinou žalobce, naopak je zřejmé, že právě technickou závadou (či jinou chybou) na straně žalované došlo k tomu, že rozhodnutím žalované byl sirotčí důchod obnoven, avšak namísto ode dne 1. 9. 2012 se tak již stalo od 14. 6. 2012. Není tak pochyb o tom, že nemůže být naplněna první skutková podmínka § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení, neboť žalovaná potvrdila, že k neoprávněnému vyplacení sirotčího důchodu došlo nikoli porušením povinnosti na straně žalobce, ale chybou na její straně, která se promítla do textu rozhodnutí o obnovení výplaty sirotčího důchodu. Zároveň není naplněna ani třetí skutková podmínka § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení, protože žalovaná netvrdí, že by snad tuto chybu úmyslně způsobil žalobce, aby si zajistil vyplacení sirotčího důchodu.
21. Ve věci je tak sporné, zda žalobce naplnil přijetím sirotčího důchodu, ačkoli k tomu nebyly splněny zákonné podmínky, druhou skutkovou podmínku spočívající v subjektivní odpovědnosti podle § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení ve formě nevědomé nedbalosti a zda tedy musel z okolností předpokládat, že mu byl sirotčí důchod poukázán neoprávněně.
22. Žalovaná má za to, že žalobce nezachoval potřebnou míru opatrnosti, když bez racionálního důvodu vyvozoval, že si sirotčí důchod může ponechat, byť splnil

ohlašovací povinnost a žalované včas nahlásil, že v době od 14. 6. 2012 do 31. 8. 2012 přerušil studium a nebyl nezaopatřeným dítětem. Soud má však za to, že skutečnost, že žalobce řádně plnil své oznamovací povinnosti, ještě nemusí nutně znamenat, že si měl následně uvědomit, že došlo k neoprávněnému vyplácení sirotčího důchodu. Soud nepopírá, že žalobce byl seznámen s podmínkami, za nichž mu náleží výplata sirotčího důchodu, prostřednictvím rozhodnutí I ze dne 21. 6. 2012, na jehož základě mu byl po oznámení přerušení studia odejmut sirotčí důchod a v jehož odůvodnění bylo uvedeno, že „[p]odle ustanovení § 52 odst. 1 zdp sirotčí důchod náleží pouze nezaopatřenému dítěti,“ spolu s citací vybraných pasáží zákona o důchodovém pojištění stanovících základní rámec statusu nezaopatřeného dítěte. Stejně tak žalobce obdržel konkrétní poučení i v rámci oznámení o přerušení studia, ve kterém byl upozorněn na jeho ohlašovací povinnost a na to, že v důsledku přerušení studia již žalobce nemá nárok na výplatu sirotčího důchodu. Soud souhlasí i s tím, že žalobce musel o své povinnosti (nepřijmout, případně bezodkladně vrátit neoprávněnou výplatu sirotčího důchodu) vědět, neboť již jednou, právě rozhodnutím I ze dne 21. 6. 2012, zanikl žalobci nárok na výplatu sirotčího důchodu a rozhodnutím II z téhož dne bylo žalobci uloženo vrátit přeplatek na důchodu. Z uvedených skutečností lze jednoznačně dovodit, že v případě déletrvajících přerušení (či ukončení) studia žalobce nemohl být v dobré víře, že mu náleží sirotčí důchod i za dobu, kdy nestudoval.

23. Pozice žalobce je však oproti uvedeným předpokladům poněkud odlišná. Žalobce totiž studium přerušil v červnu roku 2012, prakticky na konci školního roku, a již od 1. 9. 2012, tj. od počátku následujícího školního roku dál studoval (opakoval 3. ročník). Ostatně matka žalobce, která v dané věci se žalovanou komunikovala, zaslala žalované současně jednou zášilkou obě oznámení školy, jak o přerušení studia, tak o přijetí žalobce k dalšímu studiu. V tomto směru lze předpokládat, že je obecně známo (a žalobce sám s tím měl nepochybně zkušenost z předchozí doby), že sirotčí důchod náleží jeho poživatelům i za dobu prázdnin mezi jednotlivými školními roky, popř. mezi navazujícím studiem na různých školách. Tato skutečnost konkrétně vyplývá z ustanovení § 22 odst. 2, popř. § 23 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, jež jsou poměrně kasuistická a z hlediska osoby neznalé práva i do jisté míry komplikovaná. Bez detailního a podrobného seznámení s textem právního předpisu nelze očekávat, že by příjemce důchodu musel vědět, že v případě, kdy ukončí (přeruší) studium v samém závěru školního roku a ihned v následujícím školním roce pokračuje v dalším studiu, se na dobu prázdnin nehledí jako na dobu studia, resp. na něj jako na nezaopatřené dítě. Přitom o kritériích posuzování doby mezi jednotlivými školními roky z hlediska zaopatřenosti dítěte se žalobce ze žádného z rozhodnutí, jež mu byly žalovanou směřovány, nic bližšího nedozvěděl. Pokud se pak z oznámení školy žalobce dozvěděl, že přerušením studia mu zaniká nárok na důchod, mohl za dané specifické situace být rozumně přesvědčen, že to je pouze obecné pravidlo, které se však s ohledem na jeho navazující studium neuplatní. Ještě pravděpodobnější však je, že žalobce vůbec nevěděl, jak to v dané situaci s jeho nárokem je a ponechal v návaznosti na splnění jeho ohlašovací povinnosti danou záležitost na žalované, která by přece měla nejlépe vědět, zda za daných okolností nárok zanikl či je s ohledem na další pokračování studia zachován. Toto přesvědčení (nutně nejisté) pak logicky bylo následným rozhodnutím o obnovení výplaty dávky i za období prázdnin utvrzeno, popř. předchozí nejistota a nevědomost žalobce mohla být nahrazena (za daných okolností pochopitelným) přesvědčením, že i tyto letní prázdniny byl nárok na důchod vzhledem k navazujícímu

studiu zachován. V této souvislosti si nelze nepovšimnout, že vlastní odůvodnění rozhodnutí o obnovení výplaty sirotčího důchodu je více než strohé a jeho jediná věta o tom, že žalobce „nadále“ splňuje podmínku nezaopatřenosti, naprosto jednoznačně žalobce informovala o tom, že v období mezi školními roky 2011/2012 a 2012/2013 status nezaopatřeného dítěte neztratil. Na základě uvedených specifických okolností tedy soud nesdílí závěr žalované, že žalobce měl dostatek informací, na jejichž základě musel předpokládat, že mu dodatečná výplata sirotčího důchodu byla poskytnuta nesprávně.

24. Soud tak po vyhodnocení okolností případu a při zvážení argumentů obou zúčastněných stran uzavírá, že žalovaná neprokázala, že by žalobce musel za daných okolností předpokládat, že mu byl sirotčí důchod poukázán neoprávněně a že jej proto nemá přijmout, popř. jej má vrátit žalované. Podmínky pro uplatnění nároku na vrácení neoprávněně vyplaceného sirotčího důchodu dle § 118a odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení za daného skutkového stavu naplněny nebyly, a napadené rozhodnutí je proto nezákonné. To platí stejnou měrou i o prvostupňovém rozhodnutí. S ohledem na uvedené skutečnosti soud postupoval podle § 78 odst. 1 a 3 s. ř. s. a zrušil rozhodnutí žalované v obou stupních a vrátil jí věc k dalšímu řízení. V dalším řízení, pokud se nezmění skutková zjištění žalované v tom směru, že by byly zjištěny nové skutečnosti, na základě nichž žalobce mohl a měl v okamžiku převzetí sporných dávek vědět, že mu byly vyplaceny na základě chybného rozhodnutí žalované, nezbude než řízení zahájené z moci úřední vydáním prvostupňového rozhodnutí zastavit. K témuž závěru ostatně může vést i samotná skutečnost, že žalovaná o povinnosti vrátit důchodové dávky rozhodovala až v samém závěru běhu prekluzivní lhůty.
25. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch. Žalobci, který byl ve věci úspěšný, přiznal soud náhradu nákladů řízení v celkové částce 3 900 Kč. Tuto částku tvoří odměna za tři úkony právní služby po 1 000 Kč [příprava a převzetí věci, sepsání žaloby a repliky - § 7 bod 3, § 9 odst. 2 a § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů] spolu se třemi paušálními částkami jako náhradou hotových výdajů po 300 Kč podle § 13 odst. 3 téže vyhlášky.

Poučení :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje,

vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 31. ledna 2018

Mgr. Ing. Petr Šuránek v. r.
samosoudce